

STRATEGI FÖR FORSKNING INOM OMVÅRDNAD

FAKTARUTA

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation och företräder professionens kunskapsområde med syfte att främja forskning, utbildning och utveckling samt kvalitetsutveckling inom vård och omsorg. Föreningen är en nationell sammanslutning och mötesplats för landets sjuksköterskor med 77 000 medlemmar. Verksamheten är inriktad på omvårdnadsvetenskap och implementering av ny kunskap i omvårdnad. Föreningen arbetar också med vårdetik, omvårdnadsarbetets utveckling och ledning samt sjuksköterskornas utbildning på grund-, avancerad- och forskarnivå. Vi anser att kvalificerad utbildning och forskning, etisk värdegrund och kvalitetsarbete inom vård och omsorg är viktiga förutsättningar för en god vård och omsorg.

Sjuksköterskornas vetenskapliga råd är ett rådgivande sakkunnigt organ inom Svensk sjuksköterskeförening i frågor som rör kunskapsuppbyggnad inom omvårdnadsvetenskap, forskning och utbildning.

Dokumentet är antaget av Svensk sjuksköterskeförenings styrelse och sjuksköterskornas vetenskapliga råd i december 2009.

Utgivare © Svensk sjuksköterskeförening

Grafisk form Losita Design, www.lositadesign.se

Foto Photodisc

Tryck Alloffset AB 2010

Beställning www.swenurse.se eller ssfmaterial@bildaforlag.se Telefon: 033-400 00 10

OMVÅRDNADSVETENSKAP

Omvårdnad som vetenskap omfattar människan i hela livscykeln – från födelse till död. Forskningen är inriktad på att generera kunskap om hälsofrämjande omvårdnad för att utveckla, bevara och förbättra hälsa samt om hur vårdaren bäst kan lindra lidande och skapa förutsättning för en fridfull död. Forskningen fokuserar på enskilda patienters och deras närståendes behov och resurser, på vård- och omgivningsmiljö samt på omvårdnad ur ett organisatoriskt perspektiv.

Omvårdnadsforskningens resultat ska bidra till att förnya och förbättra vård och omsorg såväl nationellt som internationellt oavsett vårdgivare.

Grundläggande utgångspunkter för strategin är att

- patienter, närstående och vårdare som berörs av forskningen ska ha inflytande över genomförandet och användningen av forskningsresultaten
- forskningen inom omvårdnad präglas av öppenhet för nya idéer och frågeställningar, omprövande av tidigare invanda föreställningar och rutiner samt hög samhällsrelevans
- forskningen är nyskapande och innovativ, håller hög kvalitet och genomförs i samverkan med andra kunskapsområden
- forskningens resultat ska motverka ojämlikhet i hälsa relaterade till nationella och internationella geografiska och socioekonomiska faktorer samt till kön och etnicitet
- genom internationell forskningssamverkan främjas kunskapsutveckling om global ohälsa, förståelse för olika kulturer och nationella såväl som globala förhållanden som berör hälso- och sjukvård och omsorg
- forskare inom omvårdnad har handlingsberedskap och kunskap för att initiera, medverka i och leda förändrings- och förbättringsarbete inom den verksamhet som forskningen berör
- sjuksköterskor bedriver egen forskning som en naturlig del av den kliniska yrkesverksamheten.

STRATEGIER

Svensk sjuksköterskeförening arbetar för

att resurser till omvårdnadsforskning ska förstärkas. Statliga medel ska avsättas för omvårdnadsforskning – till såväl grundforskning som tillämpad forskning. Omvårdnadsforskning ska också finansieras genom forskningsstiftelser, uppdragsforskning och annan extern finansiering samt genom av vårdgivare avsatta forskningsmedel.

att omvårdnadsvetenskapen som egen disciplin ska ha goda förutsättningar för fortsatt utveckling i kreativa forskningsmiljöer. Forskande sjuksköterskor och doktorander ska arbeta gränsöverskridande.

att särskilda satsningar ska göras på postdoktorala tjänster och tjänster som forskarassistenter. Disputerade sjuksköterskor får därigenom utrymme för meritering till docent- och professorskompetens. Seniora forskare har avgörande betydelse för kunskapsbildning och handledning.

att alla sjuksköterskestudenter ska komma i kontakt med forskningsprojekt under utbildningen och därigenom inspireras till att fortsätta en forskarutbildning parallellt med klinisk verksamhet.

att personer med kompetens inom omvårdnadsforskning ska finnas i granskningsgrupper där ansökningar om forskningsmedel för forskningsområdet bedöms. Anslagsgivare ska garantera att det i dessa granskningsgrupper finns såväl ämneskompetens som kompetens att bedöma den vetenskapliga kvaliteten.

att omvårdnadsforskningens resultat och betydelse för vårdens kvalitet ska spridas inom vård och omsorg och till allmänheten, nationellt och internationellt. Detta är möjligt till exempel genom kontakter med journalister i allmänna medier, populärvetenskapliga publikationer och via Internet samt genom nationella och internationella konferenser och möten som berör vård och omsorg.

att omvårdnadsforskning ska bedrivas tematiskt i starka forskningsmiljöer i samverkan med olika discipliner inom vård och omsorg. Omvårdnadsforskare vid olika lärosäten bör i ökad omfattning arbeta tillsammans i större, strategiska forskningsprojekt som kan konkurrera om större forskningsanslag, till exempel EU-medel.

Svensk sjuksköterskeförening anser

att universitet och högskolor ska inrätta kliniska professors- och lektorsbefattningar i nära samverkan med vårdverksamheter. Härigenom kan samverkan mellan utbildning, forskning och vårdverksamhet stärkas.

att vårdgivare (landsting, regioner, primärkommuner och privata vårdgivare) ska inrätta befattningar för disputerade sjuksköterskor inom vårdverksamheter. Interaktionen mellan vård, forskning och utbildning har en avgörande betydelse för tillämpning av ny kunskap, för kompetensutveckling inom professionen och för att omvårdnadsarbetet systematiskt utvärderas.

att förutsättningar ska ges så att kliniskt verksamma sjuksköterskor, i högre utsträckning än hittills, genomgår forskarutbildning och därefter ges möjlighet att kombinera patientnära vård, leda omvårdnadsarbete och att bedriva forskning.

PRIORITERADE OMRÅDEN FÖR BÄTTRE HÄLSA

Barns och unga vuxnas hälsa

Ökad ohälsa hos barn och unga vuxna med stress-, mobbnings-, missbruksrelaterade samt andra psykosociala problem, ökar behovet av forskning kring barns och unga vuxnas livsmiljö och hälsa. Kunskapen om hur ohälsa kan förebyggas och hur stöd kan ges till barn och deras närstående måste fördjupas.

Psykisk hälsa

Behovet av kunskaper för att förebygga psykisk ohälsa, våld och livsstilssjukdomar som till exempel alkohol- och drogmisbruk, stress och obesitas är mycket stort. I stor utsträckning saknas det forskningsbaserad kunskap om psykiskt funktionshindrade personers och deras närståendes behov av stöd och vård. Detsamma gäller kunskaper om goda livsmiljöer och boendeformer för personer med psykiska funktionshinder.

Äldres behov och vårdmiljöer

Vården av äldre är i starkt behov av förnyelse som ger utrymme för att tillämpa vetenskaplig och reflekterad erfarenhetsbaserad kunskap. Behovet av forskning kring äldre har ett starkt samband med den demografiska utvecklingen mot en allt mer åldrande befolkning. Omvårdnadsforskning om behovsanpassad vård och goda vårdmiljöer för den åldrande människan behöver fördjupas.

Familjens och närståendes behov och situation i vård och omsorg

När någon drabbas av ohälsa påverkas också de närståendes livssituation. Behovet av kunskaper om familjens och de närståendes behov och livssituation ökar i takt med att närstående tar ett allt större ansvar för vård och omsorg.

Patient och närstående med annan etnicitet och kultur

I ett mångkulturellt samhälle som Sverige möter vårdare allt oftare patienter med annan etnicitet och kultur än den egna. Förståelsen för de problem patienter och närstående ställs inför i ett land med nytt språk och kulturella skillnader behöver fördjupas för att vården ska vara personcentrerad.

Prioriteringar inom omvårdnad för säker vård och omsorg

För säker vård krävs att vårdens resurser nyttjas på ett ändamålsenligt och klokt sätt i relation till vården och omsorgens uppdrag och resurser. Prioriteringar sker fortfarande till största delen dolt utan att vara kunskapsbaserade och diskuteras sällan i relation till målstyrd verksamhet. Det finns ett stort behov av att i multidisciplinär forskning systematisera kunskaper om prioriteringar på olika nivåer. Kartläggning och utvärdering av etiska aspekter i ställningstaganden till insatser utifrån ett behovsperspektiv efterfrågas.

Nationella kvalitetsregister

Nationella kvalitetsregister utgör en unik möjlighet att mäta och följa om vården tillgodoser patientens behov av en trygg och säker vård och behandling. Nationella kvalitetsregister utgör

underlag för registerforskning och förbättringsarbete. De nationella kvalitetsregistren saknar emellertid i stor utsträckning forskningsbaserade omvårdnadsvariabler/indikatorer och därmed försvåras möjligheten till utvecklings- och förbättringsarbete inom omvårdnad. Forskning inom omvårdnad bör fokusera frågeställningar som avser att beskriva relevanta utfallsmått inom omvårdnad för nationella jämförelser.

Omvårdnadsinformatik

Omvårdnadsforskning är en viktig del i en multidisciplinär forskningsansats som utvärderar informationsteknologins inverkan på individen och individens möjligheter till hälsa. Väl utvecklad och använd informations- och kommunikationsteknologi (IKT) ökar tillgängligheten till vård och omvårdnad och kan medföra att resurser inom vården nyttjas mer effektivt. Dokumentationen kring, och kommunikationen mellan patienter och vårdgivare och mellan olika vårdgivare, blir säkrare förutsatt att en överenskommen gemensam terminologi används i all dokumentation. Forskning för att skapa nya elektroniska hjälpmedel som underlättar och förenklar vardagen för patienter och deras närstående är en annan del inom omvårdnadsforskningen.

Globalt perspektiv på omvårdnad

Jämförande studier av omvårdnad i olika länder är av stor betydelse för att åstadkomma en kunskapsbaserad vård i en alltmer internationaliserad vård och omsorg. Genom internationellt forskningssamarbete kan svensk omvårdnadsforskning bidra till kunskapsuppbyggnad kring faktorer som bidrar till en positiv global hälsoutveckling. I millenniummålen – FN:s målsättning att halvera världsfattigdomen till år 2015 – utgör insatser för global hälsa en viktig faktor. Sjuksköterskors och barnmorskors kunskaper har en avgörande betydelse för denna utveckling. Omvårdnadsforskningen har goda förutsättningar och spelar en betydande roll i att ta fram kunskaper om den allra bästa vården för alla patienter; oberoende av etnicitet, klass, ålder, kön och religion.

Interventions- och implementeringsforskning

Inom omvårdnadsforskning används interventioner för att pröva nya omvårdnadsprocesser och modeller för god och säker vård. En effektiv och långsiktigt hållbar vård uppnås genom att ta utgångspunkt i identifierade behov och strategisk samverkan mellan forskning och klinisk verksamhet. Forskningen ska bedrivas så att den både genererar kunskap om och påskyndar processen att tillämpa ny kunskap. Denna forskning syftar till att minska avståndet mellan det vi vet och det vi gör.

Meta-analyser och Meta-synteser

Kunskapsbaserad omvårdnad främjas av meta-analyser och meta-synteser av publicerade vetenskapliga studier. Syftet är att sammanfatta och sprida forskningsresultat och slutsatser som baseras på den samlade vetenskapliga litteraturen. Yrkesverksamma sjuksköterskor får en översikt utan att själva göra tidskrävande analyser av enskilda studier och implementering av kunskapsbaserad omvårdnad i vården främjas.

STRATEGI FÖR FORSKNING INOM OMVÅRDNAD

för hög kvalitet i framtidens kunskapsbaserade vård och omsorg

Svensk sjuksköterskeförening

Baldersgatan 1
114 27 Stockholm
Tfn: 08-412 24 00
Fax: 08-412 24 24

E-post: ssf@swenurse.se

Svensk sjuksköterskeförening är sjuksköterskornas professionella organisation. Vi företräder professionens kunskapsområde med syfte att främja forskning, utveckling, utbildning samt kvalitetsutveckling inom vård och omsorg. Alla legitimerade sjuksköterskor och sjuksköterskestuderande kan bli medlemmar. www.swenurse.se